

پاسخ خود آزمایی زبان فارسی (2)

خود آزمایی درس اول (زبان و گفتار) صفحه 6

1- با توجه به متن درس می توان گفت که توانش زبانی، ثابت و غیر قابل تغییر است و هیچ گونه خطا و اشتباهی در آن اتفاق نمی افتد. بلکه خطا و اشتباه در گفتار رخ می دهد. قواعد شطرنج نیز مثل توانش زبانی ثابت و غیر قابل تغییر است اما خود بازی شطرنج مانند گفتار است که امکان خطا و اشتباه در آن بسیار است.

2- افرادی که از قدرت گفتار محروم اند وقتی که می خواهند از زبان استفاده کنند، به جای کمک گرفتن از نمود آوایی زبان (گفتار) از نمود حرکتی استفاده می کنند یا رفتارهای غیر زبانی از خود نشان می دهند. یا ارتباط افراد کر و لال از طریق نمود حرکتی است و با این روش مقصود همدیگر را درک می کنند.

3- الف) تمایز زبان و گفتار به ما کمک می کند تا بدانیم که خطا و اشتباه فقط در گفتار رخ می دهد ولی رفع و اصلاح آن به وسیله زبان صورت می گیرد. ب) افراد کر و لال نیز از توانایی ذهنی زبان برخوردارند و به هنگام استفاده از آن به جای نمود آوایی یا گفتار از نمود حرکتی کمک می گیرند. ج) بر اساس این تمایز نشان می دهیم که چرا گوناگونی لهجه ای و گویشی به یگانگی زبان آسیبی وارد نمی رسانند. علت این امر آن است که گوناگونی یاد شده به گفتار مربوط است نه به زبان.

4- ... زیرا این کلمات فارسی هستند و به کار بردن کلمات فارسی به همراه «یت» مصدر ساز عربی، صحیح نیست. به جای آن می توان آشنایی (آشنا بودن یا شدن)، خوبی (خوب بودن)، ایرانی (ایرانی بودن) به کار برد.

خود آزمایی درس دوم (جمله) صفحه 11 و 12

-1

انسی بن مالک می گوید ...

نهاد

گزاره

فعل

مفعول

انس بن مالک جمله ی بعد می گوید

نهاد

نهاد پیوسته

جدا

نهاد جدا (انس بن مالک) و نهاد پیوسته (د) مطابقت دارند.

تذکر: فعل «می گفت» 4 جزئی است ولی اگر به معنی «روایت کردن» باشد مثل جمله بالا 3 جزئی مفعولی است چون مخاطب اصلی ندارد که نیاز به متمم داشته باشد. «مفعول» می گوید جمله ی «بعد از آن» است.

روزی رسول اکرم (ص) به خانه ی مادرم آمدند

آمدند

رسول اکرم (ص)

نهاد پیوسته

نهاد جدا

در این جمله، نهاد پیوسته و جدا مطابقت ندارند و علت آن احترام به پیامبر (ص) است. (2 جزئی)

بود

سخت دل تنگ و اندوهگین

برادر کوچکم، ابو عمیر

نهاد پیوسته

مسند

نهاد جدا بدل

نهاد جدا (برادر کوچکم) و نهاد پیوسته (φ) مطابقت دارند. (سه جزئی مسندی)

پرسیدند.

از ما

علت دل تنگی برادر را

حضرت رسول (ص)

نهاد

متمم

مفعول

نهاد جدا

پیوسته

نهاد جدا و پیوسته مطابقت ندارند، علت آن احترام به پیامبر (ص) است. (چهار جزئی مفعولی متممی)

مادر جمله بعد — گفت

﷫ ابو عمیر پرنده ی

زیبایی داشت ﷫

نهاد جدا مفعول مفعول متمم فعل نهاد پیوسته نهاد جدا مفعول

نهاد پیوسته فعل

نهاد جدا و پیوسته مطابقت دارند. (چهار جزئی مفعولی متممی) (سه جزئی مفعولی)

اینک آن پرنده مرده است.

غالباً با آن سرگرم می شد.

— سرگرم می شد ﷫ نهاد جدا ﷫ نهاد پیوسته

نهاد جدا مسند فعل نهاد پیوسته نهاد جدا و پیوسته مطابقت دارند. (دو جزئی)

نهاد جدا (ابو عمیر محذوف) و نهاد پیوسته مطابقت دارند. (سه جزئی مسندی)

رسول اکرم (ص) اندوهگین گردیدند. نهاد جدا و نهاد پیوسته مطابقت ندارند. علت آن احترام به پیامبر (ص) است

نهاد جدا مسند فعل نهاد پیوسته (سه جزئی مسندی)

2- علی و مسعود با هم به دبیرستان رفتند. (نهاد: جمع - شناسه: جمع) - نهاد با شناسه مطابقت دارد.

- بسیاری از انسان ها از نظر رنگ و نژاد و زبان با هم اختلاف دارند اما از نظر اصل انسان بودن با هم مشترک هستند. (نهاد: جمع - شناسه: جمع) - نهاد با شناسه مطابقت دارد.

— در قرن چهارم هجری ، ملت ایران با تکیه بر زبان و فرهنگ خود درخت تازه اما اصیلی را پروردند . (نهاد، ملت: اسم جمع است شناسه می تواند مفرد یا جمع بیاید .) که در آب و هوای اسلام پرورش یافته بود . (نهاد: درخت ، مفرد است ، شناسه هم مفرد است .) — نهاد با شناسه مطابقت دارد .

— ملتی که طالب استقلال سیاسی باشد / باشند به زبان مادری خود سخن می گوید / می گویند . (نهاد: ملت، اسم جمع است در این حالت شناسه می تواند مفرد یا جمع باشد)

— ما و فرد و سی با وجود هزار سال فاصله ی زمانی با زبان پیوندهای مشترک داریم . (نهاد : جمع — شناسه : جمع) — شناسه : با نهاد مطابقت دارد .

— با دیگران چنان رفتار کن (فعل امر ، دوم شخص مفرد شناسه h است) که دوست داری دیگران با تو رفتار کنند . (نهاد : جمع — شناسه : جمع) — نهاد با شناسه مطابقت دارد .

— کتاب ها از دستم رها شد و بر زمین افتاد . (مطابقت ندارد زیرا نهاد غیر جاندار است و شناسه می تواند هم مفرد و هم جمع باشد)

— امیر با دوستش جمعه ها به کوه نوردی می رود . (نهاد : مفرد — شناسه : مفرد) — شناسه با نهاد مطابقت دارد .

3- زبان یک توانایی ذهنی است در حالی که گفتار نمود آوایی این توانایی ذهنی می باشد . هر گونه خطا و اشتباه در گفتار رخ می دهد و به وسیله ی زبان اصلاح و رفع می گردد . همه ی انسان ها حتی افراد کر و لال دارای این توانایی ذهنی (زبان) هستند اما در گفتار با هم فرق دارند ، زیرا افراد لال به جای استفاده از نمود آوایی ، از نمود حرکتی کمک می گیرند . قواعد زبان ثابت است و تغییر نمی کند ولی گفتار متغیر است .

خود آزمایی درس سوم (ویرایش) صفحه 17 و 18

1- تیم ملی ایران به رهبری مربی خوب خود با اجرای شش بازی پی در پی ، آن را به سود خود به پایان برد . تیم مقابل که روحیه ی خوبی نداشت ، بر خلاف تصور تماشاگران شکست خورد ، مربیان این تیم قبلاً نشست هایی برای ارزیابی تیم های مقابل داشتند .

— غلام محمدخان طرزی افغانی ، دو قطعه شعر گفته بود : یکی در مدح امیر عبدالرحمان خان ، دیکتاتور خشن و تندخوی افغان و دیگری در مدح رقیب او . او هر دو قطعه را در جیب خود گذاشته بود . روزی که قرار بود شعر را در حضور او بخواند ، دست در جیب کرد و قصیده را بیرون آورد اما از بخت بدش قصیده ی مربوط به رقیب او را بیرون آورد . خواست بخواند که به تنه پنه افتاد . امیر متوجه این نکته شد . او را به پیش خود خواند و کاغذ را از او گرفت . چون از ماجرا مطلع شد فرمان های لازم را صادر کرد . طبق

دستور او دو دیوار کوتاه به موازات هم ساختند و شاعر بینوا را میان دو دیوار گذاشتند و گروهی مأمور شدند ، تا او را بیازارند .

— چگونه می توان علیه گذشته ی افرادی که نمی شناسیم ، عملیات قانونی انجام دهیم و موضوع را به طور دقیق ارزیابی کنیم ؟ این کار هم مستلزم شناخت و هم مستلزم صرف وقت فراوان است . در غیر این صورت تجسسی در کار دیگران جایز نیست .

— رفتن به نمایشگاه و برگشت از آن ، مدت زیادی طول نکشید ولی در همان زمان کم ، از غرفه های زیادی دیدار کردم که بسیار جالب توجه بود . یک دوره شاهنامه خریدم زیرا این اثر ، شناسنامه ی ملت ایران و سند ملیت ماست که باید آن را حفظ کرد و خواند و از پندهای آن عبرت گرفت . هم چنین دیوان پروین اعتصامی شاعر معاصر ایران را نیز خریدم . سپس در غرفه های دیگر گشت و گذاری انجام دادم و در پایان از نمایشگاه خط و خوشنویسی که در کنار نمایشگاه بر پا شده بود باز دید کردم و آثار نفیس و هنرمندانه را که چشم نواز بودند ، ملاحظه کردم و از دیدن آن ها لذت بردم . . . .

2- رستم در شاهنامه ، پهلوانی قوی توصیف شده است / رستم در شاهنامه ، پهلوان قوی و قدرتمندی توصیف شده است .

— او دلایلی کافی برای سخن خود ارائه داد . / او دلایل کافی و کاملی برای سخن خود ارائه داد .

— در کنار آن خط ، خطی موازی بکشید . / در کنار آن خط ، خط موازی و بلندی بکشید .

خود آزمایی درس چهارم (جمله و اجزای آن) صفحه 22

1- الف) زندگی هدف دار آرزوی آزاد مردان است (سه جزئی مسندی گزاره

گروه اسمی   مسند   فعل

ب) رستم چهره ای محبوب و مّلی دارد . (سه جزئی با مفعول)

پ) سهراب خود را به او می شناساند . (چهار جزئی با مفعول و متمم)

ت) مطالب اضافی در این درس نمی گنجد . (سه جزئی با متمم)

ث) زبان شناسان زبان را یک نظام می دانند. (چهار جزئی با مفعول و مسند)

نهاد	مفعول	مسند	فعل
گروه اسمی	گروه اسمی	گروه اسمی	گروه فعلی
زبان شناسان	زبان را	یک نظام	می دانند

2- الف) زندگی هدف دار در سایه ی آزادی و عدالت، آرزوی آزاد مردان است.

ب) رستم در میان ایرانیان، چهره ای محبوب و ملى دارد.

پ) سهراب از روی صداقت و سادگی، خود را به او می شناساند.

ت) مطالب اضافی برای آموزش پیش تر، در این درس نمی گنجد.

ث) زبان شناسان، از ابتدای تاریخ زبان شناسی علمی، زبان را یک نظام می دانند.

خود آزمایی درس پنجم (انواع نوشته) صفحه 28 و 29

-1

نوشته اول	زبان ادبی	قالب زندگی نامه	موضوع اجتماعی	بیان جدی	مخاطب عام
نوشته دوم	مطبوعاتی / علمی	گزارش / مقاله	علمی فرهنگی	جدی	عام
نوشته سوم	اداری	نامه	فرهنگی	جدی	خاص

2- هر دانش آموز به تناسب ذوق و استعداد و توانایی خود از زبان کودکان استفاده کند.

یکی بود یکی نبود. روزی روزگاری دو نفر با هم مسافرت می کردند. یکی از آن ها به نام خیر آدم خوب و مهربانی بود. او دو تکه جواهر گران قیمت همراه خود داشت اما نفر دوم آدم دزد و بدجنسی بود. نام او شر بود. او می دانست خیر دو تکه جواهر گران قیمت همراه خود دارد، به خاطر همین دنبال فرصتی می

گشت تا این گوهرهای ارزشمند را از چنگ او خارج کند. خیر و شر در بیابان گرم و سوزانی به سفر خود ادامه می دادند. خیر که خیلی تشنه می شد، در طول سفر مرتب آبی که همراه خود داشت می خورد تا این که تمام شد. بعد از مسافتی که در صحرا به جلو رفتند، خیر تشنه شد. هر چه تحمل کرد فایده نبخشید. به ناچار از شر خواست به او آب بدهد. شر که دنبال فرصت می گشت ابتدا از دادن آب خود داری کرد. خیر به او گفت: دو گوهر گران قیمت خود را به تو می دهم اما او قبول نکرد... (دنباله ی داستان به عهده دانش آموزان است.)

3- می گذرد / می گذرند، دارد / دارند، برمی خیزیم، می دهیم، برمی گردد / برمی گردند. (فعل می تواند هم مفرد و هم جمع باشد؛ زیرا نهاد غیر جاندار است) باز می ایستد، شود / شوند (فعل می تواند هم مفرد و هم جمع باشد زیرا نهاد غیر جاندار است) نمی آید یا نمی آیند (چون نهاد غیر جاندار است فعل می تواند هم مفرد و هم جمع باشد) بیفشانیم، درو کنیم. 4- فعالیت دانش آموزی است

خود آزمایی درس ششم (خط و نوشتار) صفحه 32

1- زیرا در گذشته شکل گفتاری و نوشتاری این واژه ها مثل هم بوده است و اما به مرور زمان شکل گفتاری آن ها از شکل نوشتاری فاصله گرفته و تغییر یافته است و صورت مکتوب باقی مانده است و امروز به همان شکل گفتاری گذشته نوشته می شود بدون آن که تغییری در آن داده شود. همچنین سهولت تلفظ باعث تغییر در نمود آوایی شده ولی نوشتار به حال خود باقی مانده است.

خواهر	خوردن	خواستار	خوایدن
گفتاری خاهر (xahar)	خردن (xordan)	خاستار (xast-ar)	خایدن (xabidan)
نوشتاری خواهر (xowahar)	خوردن (xowardan)	خواستار (xowastar)	خوایدن (xowabidan)

2- در زبان هایی مثل انگلیسی و عربی نیز کلماتی وجود دارد که بین صورت گفتاری و نوشتاری آن ها تفاوت وجود دارد؛ مثال:

کارد (نایف) kinfe

خورشید = (اشمس) الشمس

دانش (نولج) knowledge

این (دیس) this

صبح = (ولفجر) والفجر

جهان (ورد) World

سگ (داگ) Dog

ستارگان = (کنجوم) کالنجوم

هشت (ایت) Eight

درس (لسن) lessen

بالاخره = (بلخره) بالاخره

3- الف) زبان و گفتار را در خانه و پیش افراد خانواده یاد می گیریم و برای گفتن زحمتی نمی کشیم اما خط و نوشتار را در مدرسه و نزد معلم می آموزیم. و برای نوشتن، ناگزیریم زحمت زیادی بکشیم.

ب) زبان و گفتار ریشه در ذات و طبیعت انسان دارد حال آن که خط و نوشتار ذاتی و طبیعی انسان نیست و ریشه در اجتماع و فرهنگ او دارد.

پ) انسان همواره از نعمت زبان و گفتار بر خوردار بوده است. اما خط و نوشتار پدیده ای بسیار تازه است.

ت) گفتار آنی است و ناپایدار. یعنی در یک زمان گفته می شود و آثارش از بین می رود اما نوشتار پایدار است.

ت) خط و نوشتار به طور مستقیم و به واسطه ی گفتار با زبان پیوند می خورد.

ث) خط و نوشتار هم مانند گفتار در معرض خطا و اشتباه و تنوع و گوناگونی است.

خودآزمایی های درس هشتم (گروه فعلی و ویژگی های آن) صفحه 46

-1

فعل	زمان	کاربرد	وجه فعل
به سر می برد	ماضی استمراری	برای بیان کار در گذشته به طور پیوسته	خبری
می آمد	ماضی استمراری	برای بیان کار در گذشته به طور پیوسته	خبری
می خواند	ماضی استمراری	برای بیان کار در گذشته به طور پیوسته	خبری
گفت	ماضی ساده	برای بیان کار در گذشته به طور کامل	خبری
پیدا خواهم کرد	آینده	برای بیان کار در آینده	خبری
خواهم بست	آینده	برای بیان کار در آینده	خبری

دید	ماضی ساده	برای بیان کار در گذشته به طور کامل	خبری
می گفتند	ماضی استمراری	برای بیان کار در گذشته به طور پیوسته	خبری
شده است	ماضی نقلی	برای بیان کاری که در گذشته انجام گرفته و اثر نتیجه آن مورد نظر است .	خبری

2- خط و نوشتار خاستگاه فرهنگی و اجتماعی دارد و ساخته خود انسان است و انسان برای یادگیری آن باید زحمت بکشد و در مدرسه و کلاس و نزد معلم ، آن را یاد بگیرد زیرا خط و نوشتار بنابه ضرورت های اجتماعی و فرهنگی اختراع شده است و بر زبان و گفتار افزوده گردیده است . بنابراین خط و نوشتار به طور مستقیم به واسطه ی گفتار با زبان پیوند می خورد به این معنی که ما نخست زبان را به صورت گفتار در

می آوریم و آن گاه گفتار را به کمک خط به شکل نوشتار می نویسیم . خط و نوشتار پدیده ای تازه است و به همین دلیل نمی تواند بخش اصلی گفتار به شمار رود . از آن جا که نوشتار نمود دیداری زبان است در این جا نیز مثل گفتار هر اشتباهی که رخ دهد مربوط به نوشتار است نه زبان . از سوی دیگر انسان برای آن که گفتار را تثبیت کند دست به ابداع و اختراع خط زده است با توجه به این که همیشه در طول زمان بین شکل گفتاری زبان و شکل نوشتاری آن فاصله ایجاد می شود افراد ناگزیرند که نوشتار و خط را در مدرسه و نزد معلم یاد بگیرند.

3- از دوستم نامه ای آمد . - چرا غایب شده است ؟ - با تاکسی به خانه رفتم . - چرا به مدرسه نیامدی ؟

خودآزمایی درس نهم (طرح نوشته ، مواد لازم نوشته) صفحه 52

1- فعالیت دانش آموزی است .

احسان

2- والذین اتبعوهم باحسان رضی الله عنهم ورضوا عنه . «سوره ی توبه ، آیه ی 100»

و کسانی که از اطاعت خداونیکی پیروی کردند خداوند از آن ها خوشنود است و آن ها از خدا راضی می گردند.

- ان الله یامر بالعدل والاحسان وایئذ ذی القربی . «سوره ی نحل ، آیه ی 90»

همانا خداوند فرمان به عدل و احسان می دهد و به بذل و عطای خویشاوندان امر می کند .

— هل جزاء الاحسان الا احسان . «سوره ی الرحمن ، آیه ی 60» آیا پاداش نیکویی و احسان جز نیکویی و احسان است ؟

— لا تعبدون الا الله و بالوالدین احسانا . «سوره بقره ، آیه ی 83» به جز خدای را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید .

— واعبدوا الله و لاتشركوا به شیئا و بالوالدین احسانا . «سوره ی نسا ، آیه 36»

خدای یکتا را پرستید و هیچ چیزی را شریک وی نگیرید و نسبت به پدر و مادر نیکی کنید .

امثال و حکم صفحه ی 86 ج 1 : احسان همه خلق را نوازد آزادان را چو بنده سازد
الانسان عبید الاحسان .

بدی رابدی سهل باشد جزا
اگر مردی احسن الی من
اسا «سعدی»

عدو را به جای خسک زر بریز
که بخشش کند کند دندان
تیز «سعدی»

نه این ریسمان می برد با منشش
که احسان کمندی است در گردنش

3- اعتلا و ارتقای مقام آن شخصیت علمی دور از انتظار نبود .

4- شکل کشیده ی «س» و «ش» مخصوص خط تحریری است و همه جا نمی توان آن را به کار برد .

گروه اول : چ ، ج ، خ ، ح گروه دوم : ر ، ز ، ژ گروه سوم : س ، ش گروه چهارم : ه ، ی مثل : راسخ ، سن ، سی ، سهام و ...

5- فعالیت دانش آموزی است .

خود آزمایی درس دهم (ویژگی های فعل) صفحه 56 و 57

1- نامه خوانده می شود / نامه فرستاده می شود / نامه برده می شود / نامه دیده می شود / نامه آورده می شود .

فعل	معلوم	مجهول
می نویسد	علی نامه را می نویسد	نامه نوشته می شود
بنویسد	علی نامه را بنویسد	نامه نوشته شود
دارد می نویسد	علی نامه را دارد می نویسد	نامه دارد نوشته می شود
خواهد نوشت	علی نامه را خواهد نوشت	نامه نوشته خواهد شد
نوشته است	علی نامه را نوشته است	نامه نوشته شده است
نوشته بود	علی نامه را نوشته بود	نامه نوشته شده بود
داشت می نوشت	علی نامه را داشت می نوشت	نامه داشت نوشته می شد
می نوشت	علی نامه را می نوشت	نامه نوشته می شد
نوشته باشد	علی نامه را نوشته باشد	نامه نوشته شده باشد

جمله نمونه: فردا نامه نوشته خواهد شد.

قید	جمله مجهول
یک ساعت بعد	یک ساعت بعد ، نامه نوشته خواهد شد. (نوشته می شود)
همین حالا	همین حالا نامه نوشته می شود.
تا چهار پنج روز دیگر	تا چهار پنج روز دیگر نامه نوشته خواهد شد. (نوشته می شود)
پارسال	پارسال نامه نوشته شد. (نوشته شده بود)
پیش از آمدن شما	پیش از آمدن شما نامه نوشته شده بود. (نوشته شد ، نوشته شده است.)
فردا صبح	فردا صبح نامه نوشته خواهد شد. (نوشته می شود)
هفته آینده	هفته آینده نامه نوشته خواهد شد. (می شود)
قبلا	قبلا نامه نوشته شده است. (شده بود،نوشته شد)
تا چند دقیقه ی دیگر	تا چند دقیقه ی دیگر نامه نوشته خواهد شد. (می شود)
بعدا	بعدا نامه نوشته خواهد شد. (می شود)
دیروز	دیروز نامه نوشته شد. (شده است ، شده بود)

4- شاه مردم بی گناه را گروه گروه به گلوله می بست .

- امام خمینی حکومت ستم شاهی را بر انداخت .

- آیا ایرانیان باز هم شاهکارهایی هم چون شاهنامه ی فردوسی خواهند سرود ؟

- جوانان ایران در سایه ی تلاش و از خود گذستگی و عشق به هم نوع ، پرچم علم و فضایل اخلاقی را در سراسر دنیا خواهند افراشت .

- غلامحسین یوسفی ، کتاب چشمه ی روشن را در نقد و تحلیل نمونه هایی از شعر فارسی نوشت .

- اعتیاد بسیاری از استعدادها را کشته است .

خود آزمایی درسی یازدهم (عنوان ، شروع و پایان نوشته) صفحه 64 و 65

1- پاسخ خود آزمایی های 1 تا 3 به عهده ی خود دانش آموزان است .

4- حافظ نامه (بهاء الدین خرمشاهی) / پله پله تا ملاقات خدا، با کاروان حله، سر نی و بحر در کوزه (عبدالحسین زرین کوب) / سووشون

(سیمین دانشور) / مقاله یاد یاران (در مجله ی رشد ادب فارسی به قلم دکتر ذوالفقاری) / دیداری با اهل قلم و چشمه ی روشن (دکتر غلامحسین یوسفی) / از پاریز تا پاریس (دکتر باستانی پاریزی)

5-

فعل	ماضی التزامی	ماضی مستمر	مضارع مستمر
بگویم	گفته باشم	داشتم می گفتم	دارم می گویم
رفته ای	رفته باشی	داستی می رفتی	داری می روی
بیندیش	اندیشیده باشی	داستی می اندیشیدی	داری می اندیشی
خواهم بست	بسته باشم	داشتم می بستم	دارم می بندم
دید	دیده باشد	داشت می دید	دارد می بیند
گرفت	گرفته باشد	داشت می گرفت	دارد می گیرد

6- چگونه پیروز شدن خود را به تو خواهیم گفت .

— انبیای الهی در برابر ظالمان قیام کردند و پیام حق را به گوش آن ها رسانیدند .

خود آزمایی درس دوازدهم (ساختمان فعل) صفحه 72 و 73

1- (می خواست : ساده) 1، (بر آورد : پیشوندی) 2، (نمی توانست : ساده) 3، (می کوشید : ساده) 4،

(بود : ساده) 5، (کند : ساده) 6، (کرد : فعل ساده) 7، (در این جمله واژه ی آگاه مسند و جمله چهار جزئی است)، (گفت : ساده) 8 (شده ای : ساده) 9، (داری : ساده) 10، (گفت : ساده) 11، (گرفته بود : ساده) 12، (شدم : ساده) 13، (است : ساده) 14 (است : ساده) 15

2- معلمان ، جوانان را از زیان های خانمان سوز اعتیاد آگاه می کنند . (4 جزئی مفعولی و مسندی) ← آگاه مسند

دانشمندان چراغ دانش را همیشه فروزان می کنند . (4 جزئی مفعولی و مسندی) ← فروزان مسند

مهتاب ، همه جا را روشن کرد . (4 جزئی مفعولی مسندی) ← روشن مسند مادر غذا را زود حاضر کرد . (4 جزئی مفعولی مسندی) 3- مادر در تربیت این کودک رنج برد . (ساده) ← رنجی برد ، رنج بسیار برد — حمید برای آماده کردن این مقاله زحمت کشید . (ساده) ← زحمت زیادی کشید ، زحمت ها کشید — او گذشته ها را فراموش کرد . (مرکب)

— در کلاس باز شده است . (ساده) ← باز تر شده است — کودک از پشت پنجره فریاد می زند . (ساده) ← فریاد بلند می زند ، فریاد ها می زند ، فریادی می زند — احمد پیش آمد (ساده) ← پیش تر آمد (2 جزئی) — او به سوالات جواب داد . (ساده) ← جوابی داد ، جواب ها داد معناد با این عادت زشت به خود ستم می کند . (ساده) ← ستم ها می کند ، ستمی می کند . 4- دلیلش این است که یکی از دو کلمه ای که همراه هستند ، تداعی کننده ی مفهوم کلمه ی دیگری است و نیازی به طرح هر دو کلمه با هم نیست مگر آن که بین آن ها « و » بیاید . سیر گردش روزگار: کلمه ی « سیر » خود به معنی « گردش » است 5- صعود به بالا ، سقوط به پایین ، کمدی خنده آور ، محاصره از هر سو ، صداع سر ، دوباره باز خوانی ، روغن چرب ، استمداد طلبیدن ، یخ خنک ، رود اروند رود ، شب لیله القدر ، نیم رخ صورت ، ریسک خطر ناک ، الی تاهفت شب ، لذا به این دلیل ، در سال های نخستین صدر اسلام ، مفید فایده ، مثمر ثمر ، درخت نخل خرما

خود آزمایی درس سیزدهم (باید ها و نبایدهای املائی 2) صفحه 79

1- تشدید میانی کاملاً محسوس است . گذاشتن تشدید در کلماتی که تشدید میانی دارند ، لازم است . مانند ؛ ارّه ، نقاش ، بنا .

همچنین گذاشتن تشدید برای کلماتی که « تشدید پایانی » دارند، لازم است؛ به شرط این که پس از حرف مشدد یک مصوت باشد. مانند او سد ساخت. (درست)، او سدّ ساخت. (نادرست)، بر حقم (درست)، بر حقم (نادرست)، حقّ من، حقّ و باطل، سدّ راه، خطّ زیبا 2 - چون ممکن است با حرف همزه اشتباه گرفته شود. علاوه بر آن باعث سهولت در گفتار و نوشتار می شود. 3 - در خطّ عربی در همه حال باید نوشته شود، اما در خطّ فارسی فقط در مواردی باید رعایت شود که نگذاشتن آن ابهام ایجاد می کند. از طرف دیگر مدّ (~) در عربی برای ایجاد کشش وزیبایی آهنگ به کار رفته می شود و جنبه ی زیبا شناختی دارد یعنی اصولاً به حوزه ی قرائت مربوط می شود که بعد از مصوت بلند می آید در فارسی (~) خود یک واج است که تنها بر مصوت بلند «ا» قرار می گیرد.

خود آزمایی درس چهاردهم (روش تحقیق 1) صفحه 86

خود آزمایی های 1 و 2، فعالیت دانش آموزی اند.

3- فعل	جمله معلوم	جمله مجهول
خواهد گرفت	بهزاد کتاب را خواهد گرفت.	کتاب گرفته خواهد شد.
خریده بود	بهزاد کتاب را خریده بود.	کتاب خریده شده بود.
گرفته بود	بهزاد کتاب را گرفته بود.	کتاب گرفته شده بود.
گرفته است	بهزاد کتاب را گرفته است.	کتاب گرفته شده است.
می خرد	بهزاد کتاب را می خرد.	کتاب خریده می شود.
می دید	بهزاد کتاب را می دید.	کتاب دیده می شد.

اند ویرایش: تا کنون متفکران ایرانی ابتکارات علمی فراوانی را انجام داده - 4

1 - کودکی خردسال می خواست ← 3 جزئی مفعولی 2 - بوته ی ذرتی را از زمین بر آورد ← 3 جزئی متممی ← مفعولی

3- اما نمی توانست ← 3 جزئی مفعولی 4- هر چه می کوشید ← 2 جزئی 5- آن بوته بر جای خود
استوار بود ← 3 جزئی مسندی

6- او بوته ذرت را از زمین کند . ← 4 جزئی مفعولی متممی

7- کودک با شادمانی بسیار پدرش را از حاصل کوشش خود آگاه کرد ← 4 جزئی مفعولی و مسندی (آگاه:
مسند، حاصل کوشش خود: متمم مسند، با شادمانی بسیار: متمم قیدی است .) 8- پدرش گفت ← 4
جزئی مفعول و متممی (جمله ی بعد از گفت مفعول، به او متمم محذوف است) 9- آری؛ توهم مردی شده
ای ← 3 جزئی مسندی

10- نیرویی داری ← 3 جزئی مفعولی 11- آن طفل خردسال با غرور در پاسخ پدر گفت: ... ← 4
جزئی مفعولی و متممی (با غرور: قید، در پاسخ پدر: متمم قیدی، به پدر: متمم محذوف، جمله ی بعد از
گفت مفعول است .)

12- آری؛ همه ی زمین یک سربوته را گرفته بود ← 3 جزئی مفعولی

13- سرانجام من غالب شدم ← 3 جزئی مسندی 14- این تصویر ذهنی کودک بیان شاعرانه زیبایی است
← 3 جزئی مسندی

15- که حاصل بیداری آن طفل نسبت به گوشه ای از ارتباط های انسان و طبیعت است . ← 3 جزئی مسندی
(این تصویر ذهنی کودک: گروه اسمی، نهاد)